

Ion Creangă
POVEȘTI. POVESTIRI

Ion Creangă

POVEȘTI. POVESTIRI

CUPRINS

Cronologie 5

POVEȘTI

Soacra cu trei nurori 11

Capra cu trei iezi 22

Punguța cu doi bani 36

Dănilă Prepeleac 43

Povestea porcului 62

Povestea lui Stan Pățitul 86

Povestea lui Harap-Alb 119

Fata babei și fata moșneagului 196

Ivan Turbincă 206

POVESTIRI

Poveste 231

Moș Nichifor Coțcariul 237

Povestea unui om leneș 263

Moș Ion Roată 267

Cinci pâni 273

Ioan Roată și Vodă Cuza 280

Păcală 288

Inul și cămeșa 292

Acul și barosul 296

Ursul păcălit de vulpe 300

Prefață la poveștile mele

Iubite cititor,

Multe prostii vei fi citit, de când ești.

Citește, rogu-te, și aceste și pe unde-i vedea că nu-ți vin la socoteală, ia pana în mână și dă și tu altceva mai bun la iveală, căci eu atâta m-am priceput și atâta am făcut.

Autorul

SOACRA CU TREI NURORI

Era odată o babă, care avea trei feciori nalți ca niște brazi și tari de virtute, dar slabi de minte.

O răzeșie destul de mare, casa bătrânească cu toată pojiția ei, o vie cu livadă frumoasă, vite și multe păsări alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse și părăluțe albe pentru zile negre; căci lega paraua cu zece noduri și tremura după ban.

Pentru a nu răzleți feciorii de pe lângă sine, mai dură încă două case alăturate, una la dreapta și alta de-a stânga celei bătrânești. Dar tot atunci luă hotărâre nestrămutată a ține feciorii și viitoarele nurori pe lângă sine – în casa bătrânească – și a nu orându-i nimic pentru împărțeală până aproape de moartea sa. Așa făcu; și-i râdea inima babei de bucurie când gândea numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori și mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: „Voi privighea

nurorile, le-oi pune la lucru, le-oi struni și nu le-oi lăsa nici pas a ieși din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea — fie-i țărna ușoară! — așa a făcut cu mine. Și bărbatu-meu — Dumnezeu să mi-l ierte! — nu s-a putut plânge că l-am înșelat sau i-am risipit casa; ... deși câteodată erau bănuiele... și mă probeza... dar acum s-au trecut toate!“

Tustrei feciorii babei umblau în cărăușie și câștigau mulți bani. Celui mai mare îi venea vremea de însurat, și baba, simțind asta, umbla valvârtej să-i găsească mireasă; și în cinci-șase sate, abia-abia putu nimeri una după placul ei: nu prea tânără, naltă și uscățivă, însă robace și supusă. Feciorul nu ieși din hotărârea maică-sa, nunta se făcu și baba își luă cămașa de soacră, ba încă netăiată la gură, care însemnează că soacra nu trebuie să fie cu gura mare și să tot cârtească de toate cele.

După ce s-a sfârșit nunta, feciorii s-au dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în aceea zi, către seară, baba începu să pună la cale viața nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cui. „De ce mi-am făcut clește? ca să nu mă ard“, zicea ea. Apoi se suie iute în pod și coboară de acolo un știubei cu pene rămase tocmai de la răposata soacră-sa, niște chite de cânepă și vreo două dimerlii de păsat.

— Iată ce am gândit eu, noro, că poți lucra nopțile. Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oboroc

sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit pene, vei pisa mălai; și când a veni barbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costițe de porc, de cele afumate, din pod, și, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată, până te-i mai odihni, ia furca în brâu, și până mâine-dimineață să gătești fuioarele aceste de tors, penele de strujit și mălaiul de pisat. Eu mă las puțin, că mi-a trecut ciolan peste ciolan cu nunta voastră. Dar tu să știi că eu dorm iepurește; și pe lângă își doi ochi, mai am unul la ceafă, care șede purure deschis și cu care văd, și noaptea și ziua, tot ce se face prin casă. Ai înțeles ce ți-am spus?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoi și-o bucată de mămăligă rece din poliță sunt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt și ouă de-am putea sclipui să ducem în târg ca să facem ceva parale; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău și eu nu vreau să-mi pierd comăndul.

Apoi, când inseră, baba se culcă în pat, cu fața la perete, ca să n-o supere lumina de la opaiț, mai dând a înțelege nurori-sa că are s-o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată, și habar n-avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă; acuși la strujit pene, acuși îmbăla tortul, acuși pisa mălaiul și-l vântura de buc. Și dacă *Enachi* se punea pe gene-i, ea îndată

lua apă rece și-și spăla fața, ca nu cumva s-o vadă neadormita soacră și să-i bănuiască. Așa se munci biata noră până după miezul nopții; dar, despre ziuă, somnul o doborî, și adormi și ea între pene, caiere, fusele cu tort și bucul de mălai. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap și începu a trânti ș-a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia ațipise, de voie, de nevoie, trebui să se scoale, să sărute mâna soacrei și să-i arate ce-a lucrat. Încet-încet, nora s-a dat la brazdă, și baba era mulțumită cu alegerea ce-a făcut. Peste câteva zile, cărăușii sosesc, și tânăra nevastă, văzându-și bărbățulul, mai uită din cele necazuri!

Nu trece mult, și baba pune la cale și pe feciorul cel mijlociu, și-și ia un suflet de noră întocmai după chipul și asemănarea celei dintâi, cu deosebire numai că aceasta era mai în vârstă și ceva încrucișată, dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăși în cărăușie și nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obicei, ea le dă de lucru cu măsură și, cum înseamnă, se culcă, spunând nurorilor să fie harnice și dându-le de grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel atoatevăzător, și așa, una pe alta se îndemneau la treabă, și lucrul ieșea gărlă din mâinile lor. Iară soacra huzurea de bine.

Dar binele, câteodată, așteaptă și rău. Nu trece tocmai mult, și vine vremea de însurat și feciorului cel mic. Baba însă voia cu orice chip să aibă o troiță nedespărțită de nurori... de aceea și chitise una de mai înainte. Dar nu-i totdeauna cum se chitește, ce-i și cum se nimerește. Într-o bună dimineată, feciorul mamei îi și aduce o noră pe cuptor. Baba se scarmână pe cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face, și, de voie, de nevoie, nunta s-a făcut, și pace bună!

După nuntă, bărbații din nou se duc la treaba lor și nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăși le dă de lucru cu măsură și, cum vine seara, se culcă după obicei. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic:

– Da' nu te tot codi, că mămuca ne vede.

– Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta? Noi să lucrăm, și ea să doarmă?!

– Nu căuta că horăiește, zise cea mijlocie, mămuca are la ceafă un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem, ș-apoi tu nu știi cine-i mămuca, n-ai mâncat niciodată moarea ei.

– La ceafă?... vede toate? n-am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte... Dar ce mâncăm noi, fetelor hăi?

– Ia, răbdări prăjite, dragă cumnățică... Iar dacă ești flămândă, ia și tu o bucată de mămăligă din colțar și cu niște ceapă și mănâncă.

– Ceapă cu mămăligă? d-apoi neam de neamul meu n-a mâncat așa bucate! Da' slănină nu-i în pod? unt nu-i? ouă nu sunt?

– Ba sunt de toate, ziseră cele două, dar sunt ale mămucăi.

– Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ș-al nostru și ce-i al nostru e ș-al ei. Fetelor hăi! S-a trecut de șagă. Voi lucrați, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncări; știi colè, ceva mai omenește; ș-acuși vă chem și pe voi.

– Doamne, ce vorbă ți-a ieșit din gură! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? să ne zvârlă baba pe drum?

– Las' dacă v-a durea capul! Când v-a întreba pe voi, să dați vina pe mine și să lăsați să vorbesc eu pentru toate.

– Apoi dar... dăă!... fă cum știi; numai să nu ne bagi și pe noi în belea.

– Hai, fetelor, tăceți, gura vă meargă; că nu-i bună pacea, și mi-e dragă gâlceava. Și iese cântând:

Vai, săracul omul prost,

Bun odor la cas-a fost!

Nu trece niciun ceas la mijloc, ș-un cuptor de plăcinte, câțiva pui pârâpâliți în frigare și prăjiți în unt, o străchinoaie de brânză cu smântână și mămăliguța erau gata. Apoi iute cheamă și pe celelalte două în bordei, și se pun la masă cu toatele.

– Hai, fetelor, mâncați bine și pe Domnul lăudați, că eu mă reped în cramă s-aduc și un cofăiel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce-au mâncat ș-au băut bine, le-au venit a cânta, ca rusului din gura gărliciului:

Soacră, soacră, poamă acră,

De te-ai coace cât te-ai coace,

Dulce tot nu te-i mai face;

De te-ai coace toată toamna,

Ești mai acră decât coarna;

De te-ai coace-un an ș-o vară,

Tot ești acră și amară;

Ieși afară ca o pară;

Intri-n casă ca o coasă;

Șezi în unghi ca un junghi.

Ș-au mâncat, ș-au băut, ș-au cântat până au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori dacă ai de unde. Iese afară speriată, dă încolo, dă pe dincolo, și când intră în bordei, ce să vadă? biețele nurori jeleau pe soacră-sa... Pene împrăștiate pe jos, fărâături, blide aruncate în toate părțile, cofăielul de vin răsturnat, ticăloșie mare!...

– Da' ce-i acolo? strigă baba înspăimântată.

Nurorile atunci sar arse în picioare; și cele mari încep a tremura de frică, cum e varga, și lasă capul în jos de rușine. Iar cea cu pricina răspunde:

– Da' bine, mămuică, nu știi c-au venit tătuca și cu mămuca, și le-am făcut de mâncare, și le-am scos un cofăiel de vin, și de aceea ne-am chefăluit și noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s-au dus.

– Și m-au văzut cuscrii cum dormeam?

– D-apoi cum să nu te vază, mămuică?!

– Ș-apoi de ce nu m-ați sculat? Mânca-v-ar ciuma să vă mănânce!

– D-apoi dă, mămuică, fetele aceste au spus că d-ta vezi tot; și de aceea am gândit că ești mânioasă pe tătuca și pe mămuca, de nu te scoli. Și ei erau așa de mahnâți, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

– Ei, lasă, ticăloaselor, că vă voi doborâ eu de acum înainte!

Și de atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba. Când își aducea ea aminte de puicile cele nadolence și boghete, de vinișorul din cramă, de risipa ce s-a făcut cu munca ei, și c-au văzut-o cuscrii dormind așa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă și rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetiseră până și cele două de gura cea rea a babei; și cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz și să orânduiască totodată și moștenirea babei prin o diată nemaipomenită până atunci, și iată cum:

– Cumnatelor, zise ea într-o zi, când se aflau singure în vie. Nu putem trăi în casa aceasta de n-om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

– Ei, cum?

– Să faceți cum v-oi învăța eu, și habar să n-aveți.

– Ce să facem? întrebă cea mai mare.

– Ia, să dăm busta în casă la babă, și tu s-o iei de cânepa dracului și s-o trăsnești cu capul de perețele cel despre răsărit, cât îi putea; tot așa să faci și tu cu capul babei, de peretele cel despre apus, și-apoi ce i-oi mai face și eu, veți vedea voi.

– D-apoi când or veni ai noștri?

– Atunci, voi să vă faceți moarte-n păpușoi, să nu spuneți nici laie, nici bălaie. Oi vorbi eu și cu dânșii, și las' dacă va fi ceva!...

Se înduplecară și cele două, intrară cu toatele în casă; luară pe babă de păr și-o izbiră cu capul de pereți până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai șugubață decât cele două, trânteste baba în mijlocul casei și-o frământă cu picioarele, și-o ghi-gosește ca pe dânșă; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul și i-o presură cu sare și cu piper, așa că limba îndată se umflă, și biata soacră nu mai putu zice nici câre! și, slabă și stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, așezară baba într-un așternut curat, ca să-și mai aducă aminte de când era mireasă; și după aceasta începură a scoate din lada

babei valuri de pânză, a-și da ghiont una alteia și a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi și câte alte năzdrăvănii înfiorătoare, încât numai aceste erau de ajuns, ba și de întrecut, s-o vâre în groapă pe biata babă.

Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit!

Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârțâind niște care: bărbații veneau. Nevestele lor le ies întru întâmpinare și, după sfătuirea celei mai tinere, de la poartă s-aruncă în gâtul bărbaților și încep a-i lua cu vorba și a-i dezmierda care de care mai măgulitor.

– Da' ce face mămuca? întrebare cu toții deodată când dejugau boii.

– Mămuca, le luă cea mai tânără vorba din gură, mămuca nu face bine ce face; are de gând să ne lase sănătate, sărmana.

– Cum? ziseră bărbații înspăimântați, scăpând restelele din mână.

– Cum? Ia, sunt vreo cinci-șase zile de când a fost să ducă vițeii la suhat, și un vânt rău pesemne a dat peste dânsa, sărmana!... ielele i-au luat gura și picioarele.

Fiii se reped atunci cu toții în casă la patul mâne-sa; dar biata babă era umflată cât o butie și nici nu putea blești măcar din gură; simțirea însă

nu și-o pierduse de tot. Și, văzându-i, își mișcă puțin mâna și arată la nora cea mare și la peretele despre răsărit, apoi arată pe cea mijlocie și peretele despre apus; pe urmă pe cea mai tânără și jos în mijlocul casei; după aceea de-abia putu aduce puțin mâna spre gură și îndată căzu într-un leșin grozav.

Toți plâneau și nu se puteau dumeri despre semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, prefăcându-se că plânge și ea:

– Da' nu înțelegeți ce vrea mămuca?

– Nu, ziseră ei.

– Biata mămuca lasă cu limbă de moarte: că frațele cel mare să ia locul și casa cea despre răsărit; cel mijlociu, cea despre apus; iară noi, ca mezini ce suntem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

– Că bine mai zici tu, nevestă, răspunse bărbatu-său.

Atunci ceilalți, nemaivând încotro șovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi, și nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi, peste două zile, o îngropară cu cinste mare, și toate femeile din sat și de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori și ziceau: „Ferice de dânsa c-a murit, că știu că are cine-o boci!”